

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Franciščanska ul. 6/l. Vse pošiljate je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TISKARIS

Glasilu Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Licealna knjižnica
Ljubljana
Strossmayerjeva ulica, II. drž. gimn.

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna štev. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2.50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Ali se mora res deliti prosveta v Sloveniji radi zakona o občini upravi in uradniškega zakona in se mora podrediti politični upravi?

Na seji širjega sosveta Pov. UJU, ki se je vršila 17. aprila 1924 v Celju in na kateri so bili zastopani predsedniki vseh okrajnih učiteljskih društev v Sloveniji, so se zastopniki učiteljstva ponovno izrekli:

da naj ostane prosveta v Sloveniji nedeljena ter naj bo šolska uprava neodvisna od politične in pod vodstvom strokovnjakov (glej Uč. Tov. št. 17., od 24. aprila 1924.).

Za prehodno dobo naj se uprava do šolskega zakona uredi sledeče:

Na mesto dosedanjih pokrajinskih prosvetnih oddelkov, ki morajo na osnovi odredb zakona o občini upravi prestat funkcije, a na obremenitev posebnih in materialnih kreditov za te oddelke se ustanove v kulturnih centrih države prosvetne direkcije s potrebnim osebjem.

Za ljubljansko in mariborsko oblast se ustanovi prosvetna direkcija v Ljubljani.

Prosvetne direkcije vrše vrhovni nadzor in upravo srednjih, učiteljskih, strokovnih, meščanskih in osnovnih šol, podpirajo znanost umetnost in občo narodno prosveto na svojem teritoriju.

Šef direkcije je strokovni nastavnik ministrstva prosvete in vrši svoje posle s pomočjo inspektorjev, referentov in ostalega potrebnega osebja neposredno po naročilih ministrstva prosvete.

Na šefa direkcije prenese minister prosvete lahko tudi svojo pravico po čl. 15., 71., 101. in 110. zakona o civilnih uradnikih in eventualno še druge pravice, ki pospešujejo brzo administracijo.

Kot posvetovalna, in v kolikor je to v skladu z uradniškim zakonom, odločujoča korporacija stoji šefu direkcije ob strani prosvetni odbor, kakor ga predvidevajo določila kraljevske uredbe z dne 23. januarja 1921 (Služb. Nov. br. 40, 1921), katera uredba je postala v zmislu čl. 130 ustave za kraljevino S. H. S. zakon.

Poročila o službenem poslovanju, zlasti strokovna poročila o nadzorovanih, pošiljajo sreski prosvetni referenti pristojnemu šefu direkcije.

Tudi narodno zdravje je podvrženo zakonu o občini upravi, prav tako in v isti obliki kakor prosveta. In vendar pri upravi sanitetne stroke ni bilo prav nobene ovire, da je vključeno določbam zakona o občini upravi, ostala nedeljena v Sloveniji in da ne pride pod absolutno oblast politične uprave, t. j. velikih županov.

S tem je izbito glavno orožje vsem onim, ki so se sklicevali na zakon o občini upravi in uradniški zakon, Merodajni činitelji so pod vplivom svojih svetovalcev: a pribiti moramo, da se bo usodno napako cepljenja kulturnih edinic spoznalo šele pozneje — ko bo prepozno. Ne zagovarjamo svojega stališča iz zgodovinskih tradicij, temveč nam je edini temelj resnični, pravi in močni procvit prosvete in kulture.

Kot temeljna podlaga, da se narodno zdravje vključeno zakonu o občini upravi ni delilo na oblasti in ni absolutno podredilo velikim županom, so vzete sledeče določbe:

Odločba o ustanovitvi sanitetnih inspektorjev in njih pristojnosti.*

Na podstavi členov 1. in 3. uredbe o ustroju ministrstva za narodno zdravje, čl. 25. zakona o občini upravi, pooblastila ministrskega sveta Z.

* Razglašena v »Službenih Novinah kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca« št. 85, izdanih dne 14. aprila 1924. (Prilog XVIII. — 1924.) Ur. l. št. 37. z dne 29. apr. 1924.

br. 37.661 iz meseca decembra 1923. in členov 109. do 111. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbenih odredbam: i. t. d.

Če je v stanu uredba o ustroju ministrstva za narodno zdravje izpremeniti določbe zakona o občini upravi, potem ne vidimo ovire, da bi take podlage ne mogel tvoriti zakon o višjem šolskem svetu v Ljubljani, z dne 23. januarja 1921 za prehodno dobo in ne vidimo potrebe, da se tako forsira ta delitev pri prosveti ter se hoče na ta način postaviti šolski zakon pred izvršeno dejanje. Menimo, da bi bil čas, ko se bo pretresal šolski zakon v zbornici, edini pravi moment za rešitev tega vprašanja, ker tedaj se bodo jemali pri ureditvi prosvetne uprave interesi prosvete in kulture v obzir, ne pa zgolj politični in administrativni oziri, kakor se je to vzelo pri zakonu o občini upravi, s katerim se je prejudiciralo prosvetno upravo, brez ozira na prosvetne interese. Menimo, da bi se dala s šolskim zakonom ustvariti bolj zakonita podlaga za ustanovitev prosvetnih inspektoratov, kakor je to gola »uredba«, s katero se ustanovljajo inspektorati za narodno zdravje v državi, ne oziraje se pri tem na teritorij predviden v zakonu o občini upravi in ne oziraje se pri tem na absolutno oblast velikih županov in sreskih poglavarjev, ki je predvidena v zakonu o občini upravi.

Narodno zdravje dobiva z gori citirano uredbu nekako samoupravo v državi; uprava narodnega zdravja se loči od politične uprave in se ne podvrča absolutni oblasti političnih šefov, ono ohranja šefe iz vrst strokovnjakov dotične stroke — to, kar je naš ideal za prosveto!

Tudi člen 25. zakona o občini upravi govori v prilog naših zahtev glede ureditve prosvetne uprave. Po poročilih v listih je prejel minister prosvete svoječasno pooblastilo ministrskega sveta, da prenese prosvetne posle direktno na ministrstvo. S tem bi bili dani vsi pravni temelji za ureditev prosvetne uprave v zmislu predstoječega odstavka.

Z ustanovitvijo inspektoratov za narodno zdravje je ostala sanitetna uprava v Sloveniji nedeljena — vključeno zakonu o občini upravi —, kar sledi iz sledečih določb:

I. Na mesto oblastnih sanitetnih uprav in zdravstvenih odsekov, ki morajo na podstavi odredb zakona o občini upravi prestat s poslovanjem, in v breme osebnih in materialnih kreditov, določenih s proračunom za te urade, je postaviti inspektorje pri ministrstvu s sedeži v Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Ljubljani, Splitu, Novem Sadu, Skoplju, Nišu, na Cetinju in v Užici s potrebnim številom osebja.

II. Glede teritorialne pristojnosti spadajo pod pristojnost:

inspektorja v Ljubljani vse sanitetne naprave v ljubljanski in mariborski oblasti.

Dasj ni pri sanitetni stroki onih tehtnih razlogov za enotnost, kakor jih imamo pri prosveti, kjer prosvetni in kulturni interesi to direktno zahtevajo in pri kateri se podreditev politični upravi izvrši direktno na škodo prosvete in kulture, se je le ohranila enotnost.

In vendar je pri prosvetni upravi dano mnogo več pravne podlage za tako ureditev, kajti člen 88. zakona o občini upravi direktno predvideva za prosveto

tako upravo, ker pravi, da se za izvrševanje kulturnih poslov smeta dve ali več oblasti združiti. S tem je dana možnost, da se prosvetna uprava loči od politične in se podredi direktno ministrstvu in je popolnoma napačno, če se skuša pred šolskim zakonom in oblastnimi skupščinami postaviti to vprašanje že pred izvršeno dejanje.

Upravno osebje inspektorata za narodno zdravje v Ljubljani predvideva uredba sledeče:

III. Od pomožnega osebja morajo imeti inspektorji, in sicer:

V Ljubljani: dva zdravnika, enega računovodjo, enega lekarnarja, enega uradnika, dva zvančičnika, dva služitelja.

Pri prosvetni stroki je neobhodno potrebno upravno osebje že sedaj določeno.

Delokrog inspektorja je razviden iz sledeče določbe:

IV. Inspektor je uradnik ministrstva za narodno zdravje. Opravlja posle po navodilih ministrstva za narodno zdravje, vse administrativne posle kakor tudi strokovno nadzorstvo nad vsemi sanitetnimi napravami v svojem okolišju; kontrolira v strokovnem oziru delovanje oblastnih in sreskih sanitetnih referentov, ob katerih inspekciji se mora predhodno javiti pristojnemu velikiemu županu; podaja predloge za pospeševanje narodnega zdravja; postavlja uradnike, zvančičnike in služitelje pri sanitetnih napravah po danih pooblastilih; izvršuje direktno nadzorstvo naprav s tem, da jih hodi ogledovat najmanj trikrat na leto, po potrebi pa tudi večkrat; nakazovalec je za kredite, ki se mu odpirajo; odobruje nabave po danih pooblastilih; predlaga med letom in koncem leta poročila o svojem delovanju.

Po tem členu, po čl. VII. in drugih členih prenaša minister tudi več svojih poslov na inspektorja. Tudi posle, ki jih minister po uradniškem zakonu prenese lahko na podrejene upravne organe, vsebuje ta uredba za sanitetno stroko, t. n. pr. ima uredba sledečo določbo glede dopustov:

VIII. Odmor, odsotstvo in bolovanje do 40 dni (členi 109. do 111. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbenih) dovoljuje zdravnikom in lekarnarjem, ki službujejo pri sanitetnih napravah, naštetih v prednjem členu, razen šefom dotičnih naprav, teritorialno pristojni inspektor ministrstva za narodno zdravje. Oblastnim in sreskim sanitetnim referentom kakor tudi osebju, ki službuje pri njih, in uslužbenecem sanitetnih naprav, ki spadajo po prednjem členu v neposredno pristojnost velikih županov ali sreskih poglavarjev, dovoljuje odmor, odsotstvo in bolovanje do 40 dni pristojni veliki župan.

Ostalemu osebju pri podrejenih napravah dovoljuje odmor, odsotstvo in bolovanje do 40 dni šefi dotične naprave.

Inspektorjem ministrstva, osebju, ki službuje pri ministrstvu, šefom vseh sanitetnih naprav v državi in šefom, zdravnikom, lekarnarjem in kemikom vseh sanitetnih naprav v Beogradu dovoljuje zakonski odmor kakor tudi odsotstvo in bolovanje do 40 dni ministrov pomočnik. Ostalim uslužbenecem vseh sanitetnih naprav v Beogradu dovoljuje zakonski odmor, odsotstvo in bolovanje do 40 dni šefi dotičnih naprav.

Samo v nujnih primerih imajo delegirani inspektorji ministrstva pravico, dovoljevati 6 dni odsotstva brez potovanja šefom sanitetnih naprav v svojem okolišju, o čemer poročajo ministrstvu s prošnjo za naknadno odobritev.

Odsotstva in bolovanja nad 40 dni dovoljuje minister s svojo odločbo.

V vseh teh primerih odmora, odsotstva in bolovanja je treba paziti na to, da se more služba opravljati.

Pooblaščen inspektor ministrstva in veliki župan daje vsak dovoljeni odmor, vsako odsotstvo in bolovanje zdravnikom in lekarnarjem na znanje ministrstvu za narodno zdravje s poročilom, kako se je uredilo nadomeščenje dotičnega uslužbenca za čas, ko je odsoten od službe.

Pri prosvetni stroki je vladala v tem oziru velika ozkosrčnost, dasi vlada pri drugih strokah še večja liberalnost kakor pri sanitetni stroki, za kar naj služi

kot dokaz sledeča ureditev tega vprašanja pri poštini upravi:

Dovoljevanje dopustov.

Na osnovi čl. 110 in 111 zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbenih je g. minister pošte in telegrafa pooblastil:

I. generalnega direktorja odnosno njegovega namestnika:

1.) da sme uradnikom in ostalim uslužbenecem ministrstva in oblastnim direktorjem dovoljevati dopuste za privatne posle do največ 15 dni v koledarskem letu;

2.) da sme uradnikom in ostalim uslužbenecem ministrstva ter oblastnim direktorjem dovoljevati v koledarskem letu do 3 mesece dopusta za zdravljenje v kopaljščih in drugih zdraviliščih, kakor tudi za okrepitev zdravja (rekonvalescenco) po boleznih;

3.) da sme uradnikom in ostalim uslužbenecem pri direkclijah in vseh p. t. uradih dovoljevati za privatne posle dopuste, dalje od 10 pa največje do 30 dni v koledarskem letu;

4.) da sme uradnikom in ostalim uslužbenecem direkclij in vseh p. t. uradov dovoljevati dopuste, dalje od enega meseca, a najvišje do 3 mesecev za zdravljenje v kopaljščih in drugih zdraviliščih, kakor tudi rekonescenco po boleznih.

II. Direktorji pošte in telegrafa odnosno njih namestniki so pooblašteni:

1.) da smejo uradnikom in ostalim uslužbenecem direkclije in vseh p. t. uradov svojega področja dovoljevati za privatne posle največ do 10 dni dopusta v koledarskem letu;

2.) da smejo temu osebju dovoljevati v koledarskem letu največ do enega meseca dopusta za zdravljenje v kopaljščih in drugih zdraviliščih, kakor tudi rekonescenco po boleznih.

III. Upravniki in starešine pošt so pooblašteni, da smejo v nujnih slučajih dovoljevati podrejenemu osebju do 3 dni dopusta v koledarskem letu, kakor tudi za slučaj bolezni ali smrti svojcev.

O teh dopustih mora upravnik ali starešina takoj obvestiti direkclijo, direkclija pa obvešča ministrstvo z mesečnim poročilom.

IV. Minister dovoljuje dopuste za potovanje v inozemstvo, kakor tudi take dopuste, ki presega pooblastilo generalnega direktorja.

Glede disciplinarnega postopanja velja pri sanitetni stroki sledeča določba:

IX. Za uvedbo disciplinskega poslovanja, suspendiranja od službe in kaznovanje za nerednost veljajo predpisi zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbenih.

V tem oziru je težje urediti to vprašanje pri prosvetni stroki in zahteva učiteljsvo specialnih določb na podlagi člena 170. uradniškega zakona.

Tudi kaznovanje privatnikov, ki bi se pregrešili zoper prosvetne, oziroma šolske zakone, je za nas še odprto vprašanje. V sanitetni stroki določa imenovana uredba sledečo pristojnost:

X. Privatne državljane in občinske poslovalce zasleduje in kaznuje zaradi kaznivih dejanj, učinjenih zoper sanitetne zakone in ostale sanitetne predpise, v mejah zakonske pristojnosti pristojni veliki župan ali sreski poglavar.

Uredba uprave pri sanitetni stroki je za nas zelo poučna in načelnega značaja, ker pobija vse argumente, ki se navajajo za delitev prosvetne uprave v Sloveniji in podreditev prosvete velikim županom.

Da se da izvesti samouprava prosvete tudi pri sreski upravi, nam je pa najboljši dokaz praksa v Srbiji, kjer so okrajni šolski nadzorniki popolnoma samostojni in neodvisni od sreskih poglavarjev, vključeno zakonu o občini upravi.

Iz vseh navedenih dejstev je jasno razvidno, da se da izvesti samouprava in neodvisnost prosvetne uprave od politične v državi, samo če je volja za to in da je nujno potrebno, da se ustanove do novega šolskega zakona prosvetne direkcije ter se prepusti definitivno rešitev tega vprašanja šolskemu zakonu, ki ga bo rešil izključno z ozirom na kulturne in prosvetne interese države. —k.

LISTEK.

K vprašanju učiteljske izobrazbe.

Dr. O. Kutznerjev članek v letošnjem »Popotniku« str. 115. bi moral dramiti vse naše prosvetne in politične delavce. Poražena Nemčija sistematično dela za povzdigo svojega naroda na vseh poljih.

Čeravno Nemčija ne sme imeti stalne vojske, pa se vendar mrzlično in premišljeno pripravlja na revanžo.

Materijelnih sredstev za vojsko res nimajo, toda duševno se pripravljajo.

Nemška znanost in tehnika napreduje in v slučaju potrebe bo sposobna, da v najkrajšem času producira tudi materialna sredstva za vojsko. Prepoved stalne vojske indirektno podpira razvoj Nemčije na gospodarskem in prosvetnem polju, ker prištedi Nemčiji one milijone in milijarde, katere v drugih državah požre vsakoletni proračun ministrstva vojske in mornarice.

Tudi v vprašanju učiteljske izobrazbe Nemčija prednjači ostalemu svetu. Principialna določba ustave o visokošolski izobrazbi učiteljstva se polagoma realizira. Brez dvoma se bo s tem dvignil nivo osnovnih šol in s tem obča izobrazba širokih plasti nemškega naroda.

Kljub temu pa se nikakor ne morem ogrevati za to, naj mi sledimo nemškemu vzgledu. Za bodočnost naj teoretični znanstveniki in šolska uprava preštudirajo in rešijo vprašanje, ali je priporočljivo izročiti visoki šoli izobrazbo učiteljsva osnovnih šol, ko vendar neprestano slišimo pritožbe, da visoka šola v metodičnem in pedagoškem oziru nezadostno pripravlja učiteljstvo srednjih šol!

Za sedaj je visokošolska izobrazba učiteljstva osnovnih šol v naši državi prazna iluzija. Naj govore suhe številke! Po statistiki, ki jo je iz »Učitelja« posnela »Jugoslavenska njiva«, je v naši državi 17.944 učiteljev in učiteljic osnovnih šol. Češkoslovaška republika, ki ima

menda 1 milijon prebivalcev več, je imela 1921. leta 37.000 učiteljev osnovnih in skoro 8000 učiteljev meščanskih šol. Od naših učiteljev jih je menda nad 1500 ne-kvalificiranih, kar so listi redavno poročali, da je na novi uradniški zakon prevedenih samo 16.385 učiteljev, od teh v Sloveniji 2976. Ni treba primerjanja z drugimi državami. Če bi hoteli celo našo državo dvigniti vsaj na nivo Slovenije manjka nam 20.000 učiteljev. Ako računamo, da nam treba vsako leto približno 1000 učiteljev, da nadomestimo izgube v sedanjem stanju, potem bi morali vsako leto producirati nad 2000 novih učiteljev, da bi v 20 letih država imela razmeroma isto število učiteljev.

Vestnik meščanskih šol.

Statistični pregled absolventov meščanskih šol v Sloveniji od 1922/23.

Vstopili v zavod s 1923/24 potem, ko so dovršili:

	III. razred		IV. razred		Skupaj	
	moš.	žen.	moš.	žen.	moš.	žen.
Ljubljana, mestna žen. realna gimnazija	—	—	—	16	—	16
Ljubljana, drž. moško učiteljske	3	—	13	—	16	—
Ljubljana, drž. žensko učiteljske	—	—	—	33	—	33
Ljubljana, zaseb. žensko učiteljske uršulink	—	23	—	11	—	34
Maribor, drž. moško učiteljske	16	—	5	—	21	—
Maribor, drž. žensko učiteljske	—	12	—	21	—	33
Maribor, zasebno žensko učiteljske šol. sester	—	13	—	17	—	30
Škofja Loka, zaseb. žen. učiteljske uršulink	—	—	—	—	—	—
Učiteljska skupno	19	48	18	82	37	130
						167
Ljubljana, drž. trgovaška akademija	2	—	6	9	8	9
Ljubljana, drž. dvorazr. trgovaška šola	1	1	3	52	4	53
Maribor, drž. dvorazr. trgovaška šola	11	12	6	16	17	28
Celje, drž. dvorazr. trgovaška šola	6	48	3	17	9	65
Novo mesto, dvorazr. trgovaška šola	2	18	—	4	2	22
Trgovaške šole skupno	22	79	18	98	40	177
						217
Tehniška srednja šola Ljubljana	viš. stavbna šola	5	1	7	—	12
	viš. strojarska šola	4	—	5	—	9
	žen. obrtna šola	—	7	—	7	14
Maribor, drž. vinarska in sadjarska ozir. srednja kmetijska šola		3	—	3	—	6
						21
Razne druge šole (Krištof in Gorazdov zavod, Ljubljana; Legatov zav. Maribor; razne kuharske in gospodinjске šole						23

	moš.	žen.
Vstopili so takoj v službo kot poduradniki:		
Na pošti	3	8
Pri železnici	10	1
Pri ostalih državnih uradih	4	1
V privatnih pisarnah	11	8
Skupaj	28	18
Posvetili so se trgovini	29	27
Posvetili so se rokodelstvu	41	41
Vseh absolventov 3. ozir. 4. razreda meščanskih šol je bilo	253	770
Študije je nadaljevalo od teh	127	515
Vstopilo v službo ali se posvetilo svobodni obrti	98	86
Preostane: od katerih se peča večina z drugimi prostimi pridobitnimi in domačimi strokami	28	169

—c Na meščanskih šolah ljubljanske oblasti se razpisujejo za šolsko l. 1924./25. naslednja stalna učna mesta: (Razpis. Št. 6113. Prosvetni oddelek za Slovenijo. Ljubljana, dne 1. maja 1924.)

I. Na 1. mestni deški meščanski šoli v Ljubljani: ena služba za 2. strokovno skupino.

kakor jih ima Sloveniji sedaj. Kako naj naše visoke šole — in če bi tudi v Skoplju in v Subotici, pa eventualno še v Sarajevu bila pedagoška fakulteta — producirajo vsako leto toliko študentov osnovnošolskih učiteljev? In kakšna bi bila njihova izobrazba pri tej produkciji en masse?!

Drugačna je stvar v Nemčiji. Dr. Kutzner poroča, da je Saksonska že ukinila učiteljske seminarje in prenesla učiteljsko izobrazbo na obe visoki šoli v Leipzigu in Dresdenu. Tam je to tudi mogoče. Število učiteljstva je sedaj gotovo popolno in novih je treba le toliko, kolikor jih vsako leto odide v pokoj ali umrje. In to bosta zmagali dve dobro urejeni visoki šoli. V naši državi bi se to dalo izvesti edino v Sloveniji, ako bi ljubljanska univerza bila urejena. Žalobno pa univerza nima prostorov niti za do-

II. Na 1. mestni dekliški meščanski šoli v Ljubljani: ena služba za 1. strokovno skupino in za srbski ali hrvatski jezik, oziroma za 1. ali 2. zagrebško skupino.

III. Na 2. mestni dekliški meščanski šoli v Ljubljani: ena služba za 1. strokovno skupino.

IV. Na deški meščanski šoli v Brezicah: a) ravnateljska služba; b) po ena služba strokovnega učitelja za 1., 2. in 3. skupino.

V. Na deški meščanski šoli v Krškem: ena služba strokovnega učitelja za 1. skupino.

VI. Na deški meščanski šoli v Ribnici: po ena služba strokovnega učitelja za 1., 2. in 3. skupino.

VII. Na deški in dekliški meščanski šoli v Jesenicah: a) po ena služba strokovnega učitelja za 1., 2. in 3. skupino; b) po ena služba strokovne učiteljice za 1., 2. in 3. skupino.

VIII. Na deški in dekliški meščanski šoli v Trzinu: a) po ena služba strokovnega učitelja za 1., 2. in 3. skupino; b) po ena služba strokovne učiteljice za 1. in 2. skupino.

—c Na meščanskih šolah mariborske oblasti se razpisujejo za šolsko l. 1924./25. sledeča stalna učna mesta: (Isti razpis.)

IX. Na deški meščanski šoli v Ormožu: po ena služba strokovnega učitelja za 1., 2. in 3. skupino.

X. Na deški meščanski šoli v Slovenjgradcu: po ena služba strokovnega učitelja za 1., 2. in 3. skupino.

Prošnje, in sicer za vsako službo posebej, ki jim je treba priložiti zrelostno izpričevalo, obe usposobljenosti izpričevali, dokazila o dosedanjem službovanju in zdravniško izpričevalo, če prosiš prvič za stalno mesto, je nasloviti na ministrstvo prosvete v Beogradu ter jih vložiti najkasneje do

10. junija 1924

pri svojem ravnateljstvu (vodstvu), ki jih takoj odpošlje pristojnemu okrajnemu šolskemu nadzorniku, ta pa s kompetenčno razporednico (s spiskom prosilcev) in z njih službeno oceno prosvetnemu oddelku za Slovenijo, v Ljubljani.

Splošne vesti.

TRETJA KRIVICA POROČENIM UČITELJICAM.

S tem, da je država odredila poročenim učiteljicam polovične dnevnice napram neporočenim za isto delo, jim je napravila prvo krivico.

Druga krivica je bila ta, da je odvzela polovico dnevnice samo onim poročenim učiteljicam, ki so poročene z učitelji in državnimi uradniki, medtem ko je onim poročenim učiteljicam, ki so poročene s privatnimi uradniki, advokati, trgovci ali posetniki pustila polne dnevnice, dasi so boljše situirane kakor žene državnih uradnikov.

Sedaj je hotela tema dvema krivicama država pridejati še tretjo krivico, da bi dobivale z državnimi uradniki poročene učiteljice v mestih polne dnevnice, na deželi pa polovične. To bi značilo k dvema krivicama pridejati še tretjo, oziroma četrto. Ni dovolj, da se loči uradništvo na draginske razrede, dasi je draginja povsod enaka in imajo podeželski državni uradniki s šolanjem otrok neizmerno velike stroške, se je hotelo zabiti še en klin krivice.

Imelo bi pa to še drugo slabo stran. Vse že itak raje sili v mesto, kakor na deželo, da je zunaj težje dobiti učiteljstva. Lahko si predstavljamo pritisk poročenih parov v mesto, če bi bila boniteta polnih dnevnice združena z mestom.

Potezo činovniškega Saveza in njegovo taktiko moramo smatrati v tem vpraša-

sedanje dijake. O učilih in zbirkah niti ne govorim. In ako bi se to tudi moglo izvesti v Sloveniji, je zelo verjetno, da bi absolventi te pedagoške fakultete odhajali — ne na osnovne šole, temveč v druge pokrajine na srednje šole, ker imamo tudi pomanjkanje srednješolskih učiteljev.

Za najmanj 20 let je torej v naši državi visokošolska izobrazba učiteljstva osnovnih šol neizvršljiva. Pač pa je nujno potrebno, da ministrstvo prosvete izdela točen prosvetni program, kje in koliko novih osnovnih šol se naj osnuje vsako leto, koliko učiteljev je za to treba, kje in koliko učiteljskih se naj ustanovi, da bo mogoče uvesti splošno šolsko obveznost — recimo v 20 letih!

To je v naši državi prva in najnujnejša prosvetna potreba. F. Vajda.

nju kot popolnoma napačno, zgrešeno in krivično in moramo priznati kot edino pravilno stališče ono izvrševalnega Odbora UJU, ki se je v tem vprašanju postavil na stran poročenih učiteljic na deželi; prepričani smo, da so solidarne z njimi tudi poročene učiteljice v mestih.

Boj za polne dnevnice poročenim državnim uradnicam nam je vsem skupen in enoten. Eden za vse, vsi za enega!

— Vsem, ki so nepravilno prevedeni, bodisi da jim leta niso pravilno šteta, bodisi da so uvrščeni v napačno grupo ali stopnjo, bo treba napraviti pritožbo na Državni Svet. V prihodnji številki bomo priobčili vzorec take pritožbe. Do tačas naj si prizadeti preskrbe prepise dokazilnih listin, s katerimi bodo dokazali upravičenost službene dobe za napredovanje, ki bi se jim morala všteti. V pošteev pridejo prepisi sledečih listin: rešenje; zrelostno spričevalo, še boljše usposobljenostno izpričevalo iz katerega je itak razviden izpit zrelosti; vsi dekreti, s katerimi se dokaže službena doba; eventualni drugi dekreti, s katerimi se je vstela komu službena doba, n. pr. učiteljem-vojakom takoj po maturi v vojni ali drugi slučajih. Zelo važen je datum prvega nastopa službe po maturi, ker brez tega sploh ni mogoče ugotoviti službene dobe za napredovanje. Kdor ni na jasnem, naj se pravočasno obrne za informacije. Priložiti je znakmo za odgovor.

— Vsi oni, ki so se pisмено obrnili na uredništvo ali strokovno tajništvo, naj pazno slede odgovorom v »Učiteljskem pravniku« in v listnici uredništva, ker je vsem nemogoče radi nedostajanja časa osebno odgovarjati. Le v slučajih, ki se izrazito nanašajo na dotični slučaj in če je zadeva diskretno osebne značaja, prejmejo pisemen odgovor, za kar pa je priložiti znakmo. Priporočamo, da si člani spravijo »Tov.« s tabelami in pojasnili, ker se bomo pri ponovnih vprašanih sklicevali le na zaporedne številke »Učit. pravnika«.

— Komur pripade povišica na položajno plačo ali stanarino po 1. septembru 1923 naj počaka s prošnjo za isto dotlej, da prejme odlok, ki ga izda prosvetni oddelek za Slovenijo v najkrajšem času.

— Posebni disciplinarni predpisi za učiteljstvo je najvažnejše delo letošnje pokrajinske skupščine. Da se lahko upošteva mnenje vsega učiteljstva, pozivamo, da se predlogi in zahteve takoj pošljejo na naslov H. Šumer, Šmarje pri Jelšah, ki zbira snov za glavnega referenta.

— Kaj se vse pripeti pri izpitih. Pavle Popović je napisal knjigo Jugoslovenska književnost, katere druga izdaja je izšla v Cambridge 1919. Tam je na strani 92. pisano to-le: »On (Janez Bleiweis) je često uzimao srpsko-hrvatske reči u svoj književni jezik i hteo da približi slovenačko narečje jeziku Vukovu i Gajevu. On je potpuno usvojio Gajev pravopis, i od 1. 1846 stalno ga uveo u svoj list. On je time mnogo doprineo da se i slovenačkoj posebnoj književnosti da onaj isti nacionalni karakter, koji je nešto ranije bio dat književnosti srpskohrvatskoj.« Na strani 90. pa sledeče: »Bila je (namreč hrvatska književnost pred Gajem) suviše oskudna i uska, i nije imala ni daha ni poleta. Naročito, nije imala budućnosti sa svojim provincialnim narečjem. Zato se ona pod neposrednim uticajem velike srpske reforme, odmah i sama reformisala.« Potem pove Popović, da je izvršil to reformo Ljudevit Gaj. Tako je našel pisatelji na povsem precizen način tisto vez, ki spaja Karadžića in Gaja s Bleiweisom. Te vezi pa še ni zasledil član neke izpraševalne komisije. Edini učitelj, ki se je javil iz cele Slovenije k zadnjim srbohrvatskim izpitom, je dobil namreč za nalogo, da v glavnih potezah oriše delovanje Karadžića. Na koncu je nesrečni kandidat še kratko omenil vpliv delovanja na Gaja in Bleiweisa. Bleiweis in Karadžić — ne, to pa ni mogoče! Predaleč sta narazen! Za to misel je zagrabil član komisije in udaril siromaku kandidatu pečat neznanja, ki mu je jugoslovenska literatura španska vas. — Popović, Popović je odmevalo po hodnikih. Debelo so gledali knjigo, ki jo je imel ponižani in razžaljeni v rokah.

— Vinarska in sadjarska šola v Mariboru je izdala s pomočjo izrednih denarnih prispevkov okrajnega zastopa mariborskega in posojilnice »Narodni dom« v Mariboru propekt, vsebujoč zgodovinsko črtico in splošno uredbo tega najstarejšega slovenskega kmetijskega zavoda, pogoje za sprejem učencev in praktikantov, hišni in šolski red, učni na-

črt itd., kar mora zanimati napredne kmetovalce in njih sinove, od kojih najboljše se naj strokovno izobrazujejo v kmetijskih šolah za njih prevajni poklic. Sedemnajst slik predložuje razne objekte vinarske in sadjarske šole. Ta propekt znači nekaj mejnik v razvoju 52 let starega zavoda, kojega uredba se bo morala radi nedavno izvršenega izenačenja (unificiranja) vseh kmetijskih šol v državi, spremeniti v mnogih praveh. Dobiva se pri ravnateljstvu vinarske in sadjarske šole v Mariboru proti plačilu 5 Din za tiskovni sklad, naložen v navedenem denarnem zavodu v svrhu kritja tiskovnih stroškov in omogočenja izdaj še drugih spisov kmetijsko-gospodarske stroke, za kar se preplačila hvaležno sprejemajo.

— Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj odločno protestira proti določbi § 11. uredbe o draginskih dokladah, s katero se proti načelu: za enako delo enako plačilo, poročenim učiteljicam osebne draginske doklade zmanjšujejo za polovico. Pričakujemo, da g. finančni minister kot gentleman svojo obljubo, dano celokupnemu odboru glavnega uradniškega Saveza dne 19. marca t. l. v Beogradu, neokrnjeno izpolni. Poverjeništvu UJU Ljubljana prosimo, da g. ministra na to opozori.

— Skupščina Učiteljskog društva za grad Srem, Mitrovicu i srez, koja će se održati u nedelju 18. maja t. g. u prostorijama nem. osn. škole u Čalmi. Na ovu skupštinu dolazi iz Zagreba g. dr. Jure Turić, profesor više pedagoške škole, kao i drugovi izaslanici Glavnog Odbora iz Beograda. U radu sudeluju i g. dr. Dušan Gajić, kr. žup. fizik, Društvo trezvenosti, Pevačko društvo srp. ratarske čitaonice iz Srem, Mitrovice i Crk. pev. ratarsko društvo iz Čalme. Rad učiteljske skupštine počće tačno u 8 sati u jutro i imaće ovaj dnevni red: 1. Predsednikova reč. 2. Izbor overača. 3. Izveštaji. 4. Izbor jednoga člana u upravni odbor. 5. Povišica članarine. 6. Izbor delegata za skupštinu povereništva i kongres. 7. Rasprave: a) Jov. Udicki: »Deca u službi narodnog prosvetovanja«. b) Rezolucija na temu: »Klerikalizam u školi«. c) G. dr. Jure Turić: »Metodika škole rada« — podloga za raspravu. 8. Eventualija. — Za vreme skupštine u zgradi srp. osn. škole biće priređena antialkoholna izložba ministarstva narodnog zdravlja od Društva trezvenosti iz Srem, Mitrovice predavače na njej g. dr. Dušan Gajić. Posle podne u 3 sata biće program za narod u prostorijama izložbe: 1. Pozdravna reč n. učitelja Čalmanskog Vlade Vukovića. 2. Dr. Jure Turić: »Šta da narod očekuje od škole i šta mu ona može da da«. 3. Jov. Udicki: »Nesretno dete« — dialog — prikazuju daci osnovne škole. 4. Peva Pevačko društvo srp. ratar. čitaonice iz Srem, Mitrovice. — U 5 sati posle podne biće u prostorijama kod Adama Flajta »Narodno Selo«. Raspored toga sela biće ovaj: Govor r. učitelja-Čalmanskog Vlade Vukovića. 2. Trivunac: »Venčić«, pevaju u 3 glasa daci osnovne škole Čalmanske. 3. Deklamacija — deklamuje jedno nemačko dete. 4. Peva Pevačko društvo srp. ratar. čitaonice iz Srem, Mitrovice. 5. I. Bajić: »Srpski zvuci«, pevaju daci osnovne škole Čalmanske. 6. Trivunac: »Pesme s Morave, peva Crk. pev. ratarsko društvo iz Čalme. 7. Jov. Udicki: »Ne može se živeti« — pozorišni komad u 1 činu — prikazuju članovi Pev. društva srp. ratar. čitaonice iz Srem, Mitrovice. — Svaki član je dužan da poseti ovu skupštinu. — Predsednik: Jovan Udicki. — Tajnica Bosiljka Radosavljević.

— Okrajna učiteljska konferenca logaškega okraja, ki se bo vršila dne 14. junija 1924 točno ob 9. uri v Cerknici. Dnevni red: 1. Otvoritev konferenca po okrajnem šolskem nadzorniku in imenovanje njegovega namestnika. 2. Volitev dveh zapisnikarjev. 3. Naznanilo važnejših odredb in ukazov šolskih oblasti. 4. Poročilo okrajnega šolskega nadzornika o nadzorovanju osnovnih šol logaškega okraja. 5. Vprašanje telesne vzgoje šolske mladine. Poročevalec gosp. Josip Kristan. To vprašanje se bo obravnavalo tudi nazorno, t. j. da se pokaže vzorna telovadna ura dečkov in deklic. 6. Kako pospešuj osnovna šola med narodom idejo narodnega in državnega edinstva. Na obdelavi te teme naj sodeluje vse učiteljstvo v okraju, in sicer na ta način, da se o temi posvetuje učiteljstvo vsake šole na domačih konferencah, ki naj določijo svojega poročevalca. Ta izdela referat za dotično šolo, uvažujoč mišljenje svojih tovarišev. Na enorazrednicah stori to dotična učna oseba sama. Vsak referat